

Одним із видів насмішки, що містить як семантичні, так і синтаксично-прагматичні компоненти, є іронія. У ній словами висловлюється одне поняття чи думка, а мається на увазі прямо протилежне. Жан Поль називає іронію "серйозністю вдаваного" і каже, що для того, щоб правильно її бачити, потрібні добре знати, що таке вдавана серйозність: "Казав пан "Кожух дам", та слово його тепле (прислів'я)". Найширше вживаними семантичними засобами іронії є антоніми, рідше переосмислюється слово або словосполучення; вживається також книжна лексика. Основними стилістичними засобами іронії є порівняння й оклична інтонація.

Додаткові семантико-прагматичні мовні засоби комізму найчастіше вживаються у процесі творення автором різних імен і назв. Ім'я може відображати об'єктивні властивості об'єкта (у цьому можна вбачити комізм схожості, абсолютно не відповідати властивостям об'єкта (комізм контрасту), уподібнювати об'єкт тварині або речі, містити алітерацію.

Для всіх логіко-прагматичних явищ комізму спільним є те, що пояснити їх можна скоріше з точки зору логіки – частково формальної, частково мовної, оскільки те, що зветься здоровим глуздом, базується саме на останній.

Алогізми – це висловлювання, в яких розриваються чи викривлюються логічні зв'язки (причина – наслідок, предок – нащадок та ін). Деякі такі перестановки є спільними для багатьох фольклорів світу. Вони можуть бути бінарними (великого й малого; холодного й гарячого; їстівного і неїстівного) або багатомірними (перестановки явищ природи; дійових осіб: ряба свинка яєчко знесла; тілесних вад: те яєчко безрукий украв; одягу: голопузому за пазуху поклав... (народна пісня)) [3]. Разом із парадоксами вони для свого правильного сприйняття потребують знань про відносини між предметами, а не тільки словникових даних.

Парадокси – це судження, в яких присудок суперечить підмету або означення означуваному. Вони або є детермінованими (тоді комізм викликаний несподіваним протиставленням: нема хліба – їж пироги) або є мимовільними: не знав, не знав, та як на те й забув (прислів'я)) [2].

Пародія зобов'язана своїм існуванням чіткими формам різних стилів. Вона є перебільшенням в наслідуванні, яке, відтворюючи форму, позбавляє її сенсу. Але для того, щоб зрозуміти пародію, потрібні певні позатекстові знання, без яких вона стане самостійним твором. Наприклад у пародії М. Романівської, опублікованій 1940 році в журналі "Молодий більшовик", зустрічаються персонажі В. Владка: академік Риндін, геолог Вадим Сокіл, а за Борисом Гуро вгадується професор Ван Лун, який у романі "курив свою улюблену люльку", а в пародії – "акуратно прим'яв попіл у незмінній люльці". Пародист спрямував гумор на висміювання дивних назв незвичних істот, якими В. Владко населив планету Венеру.

Отже, як можна бачити, феномен сміху займав, займає і буде займати помітне місце у спілкуванні між людьми. Без нього наше спілкування не було б таким насиченим і цікавим як для самих співрозмовників, так і для оточуючих.

Наук. керівн. Архипенко Л. М.

Література: 1. Шевченко Л. І. Літературна мова у просторі національної культури / Л. І. Шевченко. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2004. – 106 с. 2. Мацько Л. І. Мова – інтелектуальний портрет народу / Л. І. Мацько // Дивослово. – 2004. – № 9. – С. 26–32. 3. Приступенко Т. Мовні аспекти у формуванні інформаційного простору України / Т. Приступенко // Українська мова і держава. Збірник ; Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – К. : Бібліотека українця, 2001. – 264 с.

Брагіна К. Ю.

УДК 881.161.2'374

Студент 1 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

НАЦІОНАЛЬНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Розглянуто особливості функціонування національної термінології в умовах глобалізації. Наведено приклади запозичень до системи української термінології. Визначено основні сучасні процеси, що впливають на формування національного термінофонду.

Анотация. Рассмотрены особенности функционирования национальной терминологии в условиях глобализации. Приведены примеры заимствований в систему украинской терминологии. Определены основные современные процессы, влияющие на формирование национального терминофонда.

© Брагіна К. Ю., 2014

Annotation. The article deals with peculiarities of the national terminology in the context of globalization. Examples of borrowings into the system of Ukrainian terminology have been supplied. The main current processes that affect the formation of the national fund of terms have been identified.

Ключові слова: українська мова, термінологія, галузеві словники, глобалізація.

У мові вся історія нації, багатовіковий досвід, здобутки культури, духовна самобутність, але вплив саме англійської та російської мов на українську відчутний. Причиною нестабільності розвитку української термінології був і залишається факт певної, а інколи навіть великої, залежності українських термінологічних систем від російської термінологічної основи.

Метою статті є дослідження розвитку української національної термінології в умовах глобалізації.

Актуальність теми обумовлена поширенням наукових знань і професіоналізму в Україні та намаганнями наукових фахівців у різних галузях знань і мовознавців унормувувати галузеві термінології.

Науку, що вивчає термінологію, називають термінознавством. Вивченням української термінології займалися І. Верхратський, В. Левицький, О. Курило, О. Огоновський, І. Пулюй та ін. Вони доклали багато зусиль до вироблення фахової термінології з різних наукових і технічних галузей.

Тема глобалізації у мові досліджується багатьма науковцями, такими, як: А. Панарін, Б. Ажнюк, Т. Возняк, Т. Кияк, Л. Боярова, В. Радчук та іншими, оскільки ця тема є актуальною.

Щоб усталити певні мовні зразки в термінології (тобто нормалізувати її), науковцям доводиться спочатку розробляти обґрунтовані системою української мови рекомендації щодо творення й використання термінів, відображати це в певних правилах та фіксувати пропонувані термінологічні одиниці в словниках (тобто кодифікувати їх).

Питання правопису є одним із найактуальніших не лише в термінології, а й в українській культурі взагалі. Треба надати повнокровне життя тим елементам української мови, які в часи тоталітаризму з політичних міркувань були несправедливо і примусово відтиснені на другий план або й зовсім заборонені.

Контактуючи з різними мовами, українська так чи інакше запозичує нові слова як загальнозвичивані, так і спеціальні. Тому нерідко постає проблема точного перекладу й пошуку національного відповідника. Розгляд проблем методології і практики термінологічної лексикографії на наукових конференціях, у науковій та навчальній літературі сприяє виробленню та поширенню уніфікованих наукових засад, оптимальних концепцій укладання термінологічних словників різних видів.

Галузеві словники становлять найвагомішу частину термінологічної лексикографії й охоплюють найрізноманітніші напрями суспільної діяльності, науки й техніки: предметний покажчик охоплює до 400 рубрик. Найбільш ґрунтовно опрацьовано спеціальну лексику економіки й менеджменту (73 словники), медицини (57 словників), юриспруденції (30 словників). Вона широко зображена в перекладних, тлумачних, тлумачно-перекладних словниках [1].

Широкий розмах словникарської праці в Україні набув протягом першого десятиріччя незалежності, а творчі зв'язки з науковими осередками діаспори свідчать, що українська термінологічна лексикографія активно й плідно розвивається, вдосконалюються методологічні засади термінографічної роботи, розширюється коло опрацьованих галузей знань. Незважаючи на труднощі й суперечності розвитку впродовж другої половини ХХ століття, термінологічна лексикографія прагне до очищення української мови від чужих елементів і відновлення її питомих рис, виступає потужним чинником формування та утвердження української фахової мови.

Наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. розвиток української термінології залежить не лише від процесу відновлення її національної ідентичності, але й від розв'язання питання мови в міжкультурній взаємодії народів, що виникло у зв'язку з глобалізаційними процесами у всіх сферах життя і діяльності людей.

"Глобалізація загострює боротьбу за панування в інформаційному просторі. Йдеться не тільки про суперництво між медіаконцернами, але й між національними мовами. На функціональну нішу російської мови в Україні дедалі більше претендує не тільки українська, але й англійська мова" [2].

Англломовні терміни макрос, опція, принтер, сайт, сервер, файл давно проникли у свідомість масового користувача комп'ютерної техніки. Мовознавці широко застосовують термін "концепт" замість відомого слова "поняття". Економісти, називаючи учасників ринкових відносин, вживають такі терміни, як брокер, менеджер, дистриб'ютор. У політології поширеними стали такі англломовні назви, як електорат, електор. У спорті давно використовуються рефері, голкіпер, хавбек. У журналістиці поширеним є термін мас-медія. У термінологію гуманітарних наук давно залучено термін "дискурс".

Лінгвісти все частіше говорять про експансію "глобальної" мови, зокрема англійських термінів у сучасні мови, насамперед, через Інтернет, що становить реальну загрозу національним термінологіям.

Угорський вчений Янош Пустай у доповіді "Термінологія – гарант збереження мови" вказав на небезпеку в сучасному світі навіть для мов, що мають статус державної мови: це посилення глобалізації та домінантність англійської мови в політичному й науковому житті, що призводить до практичного витіснення національних мов.

Світові інтеграційні процеси поставили людство перед складним вибором між потребою "глобальної" мови, яка допомагає народам об'єднуватися, але водночас входить до всіх сфер діяльності людей, витісняючи національні мови, і перешкоджає збереженню етнічних мов як засобу самоідентифікації сучасних націй [2].

У кожному епоху термінологія прагне до єдності. Така єдність – запорука взаєморозуміння вчених і одна з умов подальшого наукового прогресу. Наука, а значить і її найважливіші терміни, прагнуть бути однаково прийнятні для всіх класів суспільства. Коли ж наука зберігає відбиток класової приналежності, про неї говорять, що вона включає в себе "ідеологічний момент" [3].

Сучасні національні терміносистеми "перенасичені" чужомовними словами. Світові інтеграційні процеси формують єдиний інформаційний простір, а отже, уніфікують науковий понятійний апарат і спричиняють інтернаціоналізацію терміносистем. У цих умовах більшість запозичених термінів – це інтернаціоналізми, тобто одиниці міжнародного термінологічного фонду.

В Україні треба визначити стратегію подальшого розвитку термінофонду українського народу в сучасному інформаційному просторі. Українці мають зберегти в добу глобалізації свою культурну й мовну самоідентифікацію. Водночас українська нація не повинна відокремлюватися від цивілізаційних процесів XXI століття, залишатися в межах лише своєї культури. Особливої уваги потребує національна термінологія, оскільки їй загрожує експансія "глобальної" англійської мови в добу світової інтеграції та новітніх технологій.

Інтернаціональність термінології, безперечно, позитивна прикмета, хоч дехто розцінює її як хибу. Проте слід мати на увазі, що кожна наука в своїй основі інтернаціональна, у її створенні беруть участь вчені різних країн світу. Кожен разом із відкриттям "придумує", "створить" найбільш вдалу для відкритого поняття назву, яка переважно переходить із мови в мову.

Наук. керівн. Архипенко Л. М.

Література: 1. Білка О. І. Становлення і розвиток української біологічної термінології / О. І. Білка // Проблеми сучасної філології: лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика : зб. наук. пр. / [за ред. проф. З. О. Валюх]. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2010. – С. 13–14. 2. Боярова Л. Г. Національна термінологія й мовне прогнозування / Л. Г. Боярова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: Серія "Філологія". – 2010. – № 910. – Вип. 60.– Ч. 1. – С. 297–300. 3. Панько Т. І. Суспільно-політична термінологія / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. Т. Мацюк // Українське термінознавство. – Львів, 1994. – С. 28–29.

Воропай С. В.

УДК 811.161.2'276.3-053.6

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

МОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ – ДЗЕРКАЛО СОЦІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. Розглянуто питання культури мовлення сучасної молоді, вплив культури мовлення на загальну культуру й поведінку людини. Досліджено вживання інвективної лексики та фраземіки.

Анотация. Рассмотрены вопросы культуры речи современной молодежи, влияние культуры речи на общую культуру и поведение человека. Исследовано употребление инвективной лексики и фраземіки.

Annotation. The question of culture of speech of modern youth has been examined. Influence of the culture of speech on the general culture and conduct of man has been studied. The use of invective and phrasal words has been researched.

Ключові слова: культура людини, інвективна лексика, фраземіка, культура спілкування нації.

Культуру спілкування, культуру поведінки людини не отримує у спадок – їй треба навчатися. Багато засвоюється вдома від батьків, у дитячому садку, у школі. Однак для дорослого життя, для спілкування в ділових колах, у стосунках вищого рівня цього не вистачає. Тому кожен, хто хоче бути корисним людям і самому собі, бути шанованим у суспільстві, мати імідж культурної людини, з якою приємно мати справу, повинен постійно працювати над собою, використовуючи різні джерела інформації, власні спостереження та досвід. Цій проблемі присвячено чимало наукових досліджень в українському мовознавстві, зокрема праці О. Корніяка, П. Моцюка, Я. Радевич-Винницького, О. Вишняка, В. Жельвіса, Д. Лихачова, Б. Успенського, Л. Широкоградюка, Ю. Мушкетника, В. Русанівського та ін.

Мета роботи – проаналізувати особливості мовлення сучасної молоді в Україні та їх впливу на соціальну культуру.

Норми культурного спілкування, етикетні правила часом доволі складні, їх чимало. Однак вони полегшують спілкування, стандартизують поведінку, роблять людину впевненою в собі, дають можливість передбачити поведінку партнерів по спілкуванню, створювати належну атмосферу спілкування, зосереджуватися на найважливішому. Але для цього потрібно мати стійкі базові знання, вміння й навички.

© Воропай С. В., 2014